

Kirje

7.2.2025

VN/24081/2023
VN/24081/2023-SM-18Oikeusministeriö
kirjaamo.om@gov.fi

Sisäministeriön lausunto arviomuistiosta Varmuusvankeuden käyttöönotto ja elinkautisvankien vapauttamismenettelyn kehittäminen

Yleistä

Oikeusministeriö on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa arviomuistiosta: Varmuusvankeuden käyttöönotto ja elinkautisvankien vapauttamismenettelyn kehittäminen. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaan on kirjattu, että varmuusvankeus otetaan käyttöön, minkä lisäksi väkivaltariskin arviointia kehitetään ja sen merkitystä osana vangin vapauttamisharkintaa vahvistetaan olennaisesti. Arviomuistiossa tarkastellaan vaihtoehtoisia ratkaisuja hallitusohjelman kirjausten toteuttamiseksi ja tehdään alustavia ehdotuksia säädösmuutoksiksi.

Arviomuistiossa on esitetty kaksi erilaista sääntelyvaihtoehtoa vaarallimpia rikoksentekejiä varten tarkoitetun uuden seuraamuksen eli varmuusvankeuden toteuttamiseksi. Lisäksi arviomuistiossa on käsitelty vakavien rikosten uusimirisä koskevien asiantuntija-arvioiden aseman kehittämistä elinkautisvankien vapauttamisharkinnassa ja esitetty muutoksia vapauttamismenettelyä koskevaan sääntelyyn.

Sisäministeriön lausunto asiassa

Arviomuistiossa on todettu hallituksen etsivän keinoja, joilla varmistetaan, että yhteiskunnalle ja muiden turvallisuudelle vaarallisimmat vangit eivät vapaudu. Hallitusohjelman tavoitteena on ottaa Suomessa käyttöön varmuusvankeus, jonka tarkoituksena on, että kaikkein

Postiosoite
Postadress
Postal Address
ValtioneuvostoKäyntiosoite
Besöksadress
OfficePuhelin
Telefon
TelephoneFaksi
Fax
Faxs-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internetPL 23
00023 ValtioneuvostoSnellmaninkatu 1 A
Helsinki0295 16001
+358 295 16001

vaarallisimpien vankien kohdalla vankeutta voidaan jatkaa niin pitkään kuin heidän arvioidaan olevan edelleen vaarallisia. Sisäministeriö toteaa, että Suomen rikoshistoriasta tiedetään tapauksia, joissa vakavan rikoksen takia vankeuteen tuomittu henkilö on syyllistynyt vapauduttuaan useitakin kertoja vastaavanlaisiin vakaviin rikoksiin. On ymmärrettävää, että tällaiset tapaukset herättävät kansalaisissa huolta ja aiheuttavat yhteiskunnallista keskustelua. Joidenkin henkilöiden kohdalla on olemassa riski vakavien henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten uusimisesta, minkä takia sisäministeriö pitää kannatettavana varmuusvankeuden kaltaisen lainsäädännön säätämisen mahdollisuuden sekä sellaisen vaikutuksien arvioimista.

Arviomuistiossa on tarkasteltu varsin kattavasti muiden maiden lainsäädäntöä varmuusvankeutta vastaavien sääntelyiden osalta. Arviomuistion kansainvälisen tarkastelun perusteella voidaan päätellä, että varmuusvankeutta vastaavien sääntelyiden tarkoituksena myös muissa maissa on nimenomaisesti ollut vaaralliseksi arvioidun rikoksentehtäjän sulkeminen yhteiskunnasta muiden henkilöiden ja yhteiskunnan suojelemiseksi. Kansainvälinen tarkastelu osoittaa myös sen, että puheena olevaa lakisääntelyä on tarkennettu ja sen käyttöalaa supistettu useita kertoja useissa maissa, joita on arviomuistiossa tarkasteltu. Tämä tulisi huomioida asian valmistelussa Suomessa, mikäli varmuusvankeus otetaan käyttöön. Muissa maissa tehdyt käyttöalan supistamiset myös viittaavat siihen, että myös Suomessa säätelyn käyttöalan tulisi olla verrattain suppea.

Sisäministeriö pitää kannatettavana, että varmuusvankeuteen tuomitsemisen yhtenä edellytyksenä olisi riskiarviointi tuomittavan henkilön vaarallisuudesta yhteiskunnalle. Arviomuistiossa on todettu yksittäisen henkilön vaarallisuuden ja väkivaltaisuuden tason arvioimisen olevan vaikeaa. Sisäministeriö katsoo, että varmuusvankeuteen liittyviä riskiarvioita tekisivät ainoastaan tähän tarkoitukseen riittävän koulutuksen saaneet pätevoityneet ammattihenkilöt.

Ihmis- ja perusoikeuksien toteutumisen turvaamiseksi sisäministeriö katsoo, että varmuusvankeuden jatkamisen edellytyksiä tulisi voida arvioida varmuusvankeuden aikana ja että vankeudesta olisi tosiasiallinen mahdollisuus tietyin edellytyksin vapautua. Sisäministeriö ei ota tässä vaiheessa kantaa siihen, miten varmuusvankeuden jatkamisen tai siitä vapautumisen edellytyksiä tulisi arvioida ja minkälaiseksi nämä prosessit tulisi säätää.

Tarkasteltava mahdollinen varmuusvankeuslainsäädäntö liittyy olennaisesti rikosoikeuteen. Kuten arviomuistiossa on todettu, rikosoikeus puuttuu ihmisten perusoikeuksiin. Sisäministeriö yhtyy arviomuistion näkemykseen siitä, että perusoikeuksien rajoitusedellytykset on huomioitava mahdollista varmuusvankeutta koskevaa lainsäädäntöä valmisteltaessa.

Arviomuistiossa on esitelty kaksi eri mallia varmuusvankeutta koskevan lainsäädännön säätämiseksi. Molemmat mallit on kuvattu varsin tarkasti ja arviomuistiosta ilmenee näiden mallien erityispiirteet sekä vahvat ja heikot kohdat. Sisäministeriö ei ota kantaa tässä vaiheessa siihen, kumpi malli mahdollisesti tulisi toteuttaa. Sisäministeriön näkemyksen mukaan on kuitenkin tärkeää arvioida varmuusvankeuden kaltaisen

lainsäädännön säätämisestä yhteiskunnan ja sen kansalaisten suojaamiseksi erit-täin vaarallisiksi arvioiduilta henkilöiltä. Sisäministeriön näkemyksen mukaanvarmuusvankeuteen tulisi voida määrätä myös jo henkilön ensimmäisen vakavan rikoksen yhteydessä, mikäli tämä arvioidaan vaaralliseksi yhteiskunnalle ja mikäli henkilön vakavien rikosten uusintariski arvioidaan ilmeiseksi. Tämä mahdollistaisi varmuusvankeutta koskevan lainsäädännön hyödyntämisen yhteiskunnan suojaamiseksi optimaalisesti lainsäädännön soveltamisalan sisällä. Käytännössä sääntelyn soveltamisala tulisi olemaan verrattain suppea, ja tähän tulisi sisäministeriön näkemyksen mukaan pyrkiä jo lain valmistelun aikana. Varmuusvankeuden mahdollistavien rikosten tulisi mahdollisuuksien mukaan käsittää myös muita henkilön henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia kuin vain henkirikokset.

Arviomuistiosta ilmenee, että useissa maissa varmuusvankeus on mahdollista myös alle 18-vuotiaiden lasten kohdalla. Sisäministeriö kiinnittää huomiota lapsen edun arvioimiseen YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 3. artiklan mukaisesti tarkasteltaessa alaikäisen henkilön määräämistä varmuusvankeuteen. Sisäministeriö pitää kuitenkin perusteltuna arviomuistiossa esitettyä näkemystä siitä, että yhteiskunnan suojeluntarve tulisi voida ulottaa myös nuoren iän vaatiman erityiskohtelun edelle erittäin vakavissa rikostapauksissa.

Varmuusvankeuden käyttäminen alaikäisten henkilöiden kohdalla edellyttää tarkempaa vaikutusten arviointia asian jatkovalmistelussa. Sisäministeriö toteaa, että arviomuistion perusteella varmuusvankeuden käyttöönotolla olisi vaikutuksia ainakin vankeinhoidolle vankimäärän lisääntyessä ja varmuusvankeuteen liittyvien työprosessien tullessa uusina nykyisten toimintamallien ohelle. Sisäministeriö arvioi, että poliisihallintoon varmuusvankeudella tulisi olemaan hyvin vähäinen vaikutus. Arvioitu vaikutus olisi oletettavasti poliisin työmäärää hieman vähentävä joidenkin vakavien rikosten jäädessä varmuusvankeuden takia toteutumatta. Tämä vapauttaisi näihin tehtäviin poliisin kenttä- ja rikostutkintatyössä kuluvan työajan muiden tehtävien hoitamiseen ja muiden rikosten tutkintaan. Huomioon ottaen arviomuistiossa arvioitu vankimäärän nousu on pääteltävissä, että mahdollinen vaikutus poliisitoimeen olisi vähäinen.

Sisäministeriöllä ei ole tässä vaiheessa muuta lausuttavaa.

Poliisijohtaja

Stefan Gerkman

Poliisitarkastaja

Arto Hietanen

VN/24081/2023-SM-18

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: